

BULETIN INFORMATIV

NR. 17 | IANUARIE–MARTIE 2018

BUNA GUVERNARE

FOAIA DE PARCURS PRIVIND AGENDA DE REFORME PRIORITARE - REFORME CU JUMĂȚĂȚI DE MĂSURĂ

În perioada iunie – decembrie 2017, [CRJM](#), Centrul Analitic Independent „Expert-Grup” și Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT” au monitorizat implementarea acțiunilor asumate de către Guvern și Parlament prin [Foaia de parcurs a reformelor prioritare II](#). Documentul include prioritățile Guvernului și Parlamentului pe două dimensiuni: (i) buna guvernare și statul de drept, cu accent pe reforma administrației publice, justiție, combaterea corupției și drepturile și libertățile fundamentale; și (ii) dezvoltarea economică și asigurarea unei economii de piață funcționale, cu accent pe guvernarea sectorului financiar-bancar, climatul investițional, mediul de afaceri, agricultura și siguranța alimentelor, educația, cultura, știința și programele sociale.

[Rezultatele monitorizării](#) relevă că doar 55% din acțiunile asumate (28 din 51 de acțiuni) au fost realizate. Totodată, 10 din acțiunile realizate au fost apreciate drept „realizate cu rezerve”. În același timp, 22 de acțiuni (sau 43% din total), au fost inițiate, dar nefinalizate. Motivele principale ale depășirii termenelor-limită țin de stabilirea unor ținte calendaristice prea ambițioase, precum și de reformarea Guvernului, care a afectat ritmul reformelor, în general, și a implementării măsurilor stabilite în Foaia de parcurs, în particular.

Domeniul „Justiție și combaterea corupției” a înregistrat cele mai modeste progrese, 9 acțiuni din cele 10 planificate fiind inițiate, dar nefinalizate. Aceasta a fost cauzat de capacitățile instituționale reduse, voința politică slabă și termenii de implementare prea ambițioși. Raportul final de monitorizare este disponibil în limbile [Română](#), [Engleză](#) și [Rusă](#).

COMISIA DE LA VENEȚIA ȘI OSCE/ODIHR: LA MODIFICAREA SISTEMULUI ELECTORAL, AUTORITĂȚILE DIN REPUBLICA MOLDOVA NU AU REȘPECTAT PRINCIPALELE NOASTRE RECOMANDĂRI

La 20 iulie 2017, Parlamentul Republicii Moldova a votat schimbarea modului de alegere a deputaților în parlament (detalii în Buletinele informative ale CRJM [nr. 13](#), [nr. 14](#) și [nr. 15](#)). La începutul anului 2018, Comisia de la Veneția și OSCE/ODIHR au evaluat în ce măsură [recomandările lor din iunie 2017](#) au fost luate în considerare la schimbarea sistemului electoral din Republica Moldova. La 19 martie 2018 a fost adoptată [opinia comună în acest sens](#). Comisia de la Veneția și OSCE/ODIHR și-au exprimat regretul că recomandarea lor fundamentală din iunie 2017 - existența consensului larg asupra subiectului - nu a fost luată în calcul. În opinie se subliniază că sistemul electoral în Republica Moldova a fost schimbat chiar dacă nu a existat un consens larg și că există riscul de corupere în circumscripțiile uninominale.

CUPRINS

BUNA GUVERNARE

Foaia de parcurs privind agenda de reforme prioritare - reforme cu jumătăți de măsură	1
Comisia de la Veneția și OSCE/ODIHR: la modificarea sistemului electoral, autoritățile din Republica Moldova nu au respectat principalele noastre recomandări	1
Consiliul UE: autoritățile Republicii Moldova urmează să-i aducă în fața justiției pe cei responsabili de fraudă bancară, indiferent de afilierea politică a acestora	2
Primar arestat după ce a refuzat să adere la PDM	3

JUSTIȚIE

Prioritățile de reformare a justiției pentru anul 2018 - promisiunile ultimilor trei miniștri ai Justiției	3
Activitatea sistemului judecătoresc din anul 2017 în cifre	3
A fost lansat un nou sondaj de opinie despre sistemul judecătoresc	4
Curtea Constituțională are o nouă conducere	5
Procurorilor le-a fost acordat din nou dreptul de a relua cauzele penale clasate anterior	5
Judecătorul și procurorul demisi pentru arestarea lui Andrei BRĂGĂUȚĂ nu sunt de acord cu demiterea	5

ANTICORUPȚIE ȘI INTEGRITATE

„Pachetul privind facilitarea business-ului” a fost adoptat	6
Mai puține cerințe pentru judecătorii specializați în controlul testării integrității profesionale	6
Deși condamnat pentru trafic de influență, Igor GAMREȚCHI solicită restabilirea în funcția de angajat al primăriei Chișinău	7
Cum a justificat CNA aparenta lipsă de integritate a unor angajați ai instituției?	7

DREPTURILE OMULUI

Consiliul Europei recomandă evitarea concentrărilor mass-media	8
Au trecut 5 ani de la intrarea în vigoare a Legii cu privire la asigurarea egalității	8
CRJM a informat Consiliul Europei despre condițiile de detenție din Republica Moldova	9
Executarea hotărârilor CtEDO în regiunea Transnistreană discutată la Chișinău	9

SOCIETATEA CIVILĂ

A fost publicată radiografia atacurilor împotriva societății civile	10
Comisia de la Veneția: restricționarea activității ONG-urilor din România este contrară standardelor internaționale	10
ONG-urile nu mai sunt înregistrate de Ministerul Justiției	10
A avut loc reuniunea Platformei societății civile Moldova-UE	11

PE SCURT

.....	11
-------	----

Opinia menționează și alte îngrijorări. Cota de 6% din voturi pentru partide și 8% pentru alianțe pentru accesarea în Parlament este prea înaltă. Asigurarea reprezentării femeilor în cazul sistemelor mixte este foarte dificilă. Legislația nu a fost suficient de clară pentru a asigura o comisie independentă pentru crearea circumscripțiilor uninominale, iar în practică aceasta a permis constituirea comisiei, în principal, din persoane favorabile guvernării. Delimitarea circumscripțiilor uninominale a fost făcută cu încălcarea criteriilor prevăzute de Codul Electoral. Comisia de la Veneția și OSCE/ODIHR au recomandat ca subiectele sensibile, cum ar fi votarea în Transnistria și peste hotare, să fie stabilite direct în Codul Electoral, și nu de CEC, așa cum este situația actuală. Opinia mai menționează că trebuie asigurată puterea de vot egală în circumscripțiile din țară și de peste hotare și că la stabilirea numărului și hotarelor circumscripțiilor de peste hotare puteau fi luate în calcul și alte criterii decât cele aplicate la stabilirea circumscripțiilor în țară. Opinia mai

recomandă revizuirea regulilor privind procedura de depunere și soluționare a contestațiilor electorale.

În septembrie 2017, schimbarea modului de alegere a deputaților în parlament a fost contestată la Curtea Constituțională de către fracțiunea parlamentară a Partidului Liberal (PL). La 15 decembrie 2017, fără a organiza o ședință publică, Curtea Constituțională (CCM) [a declarat inadmisibilă](#) sesizarea, deoarece schimbarea sistemului electoral nu este contrară Constituției. CCM a publicat decizia de inadmisibilitate la 30 ianuarie 2018, peste 45 de zile de la adoptare. În acest răstimp, nici publicul și nici PL nu cunoștea despre decizia de inadmisibilitate. Publicarea a avut loc în timpul vizitei în Republica Moldova a experților Comisiei de la Veneția care evaluau schimbările în sistemul electoral și la o zi după ce reprezentanții PL au cerut urgentarea examinării sesizării. În următoarea zi după publicarea acestei decizii, din „motive personale”, [Președintele CCM, dl Tudor PANTĂRU, și-a anunțat demisia.](#)

CONSILIUL UE: AUTORITĂȚILE REPUBLICII MOLDOVA URMEAZĂ SĂ-I ADUCĂ ÎN FAȚA JUSTIȚIEI PE CEI RESPONSABILI DE FRAUDA BANCARĂ, INDIFERENT DE AFILIEREA POLITICĂ A ACESTORA

La 26 februarie 2018, [Consiliul Uniunii Europene a adoptat concluziile sale](#) cu privire la relația dintre Moldova și UE. Concluziile țin de implementarea Acordului de Asociere, angajamentele asumate de UE în privința Moldovei, dar și de perspectivele care preced alegerile parlamentare din Republica Moldova. Concluziile mai acoperă subiecte precum respectarea drepturilor omului, schimbarea sistemului electoral, libertatea și pluralismul mass-media, justiția și lupta împotriva corupției, furtul din sistemul bancar și progresele înregistrate în reglementarea conflictului transnistrean.

Consiliul UE și-a exprimat dezamăgirea că unele recomandări-cheie ale Comisiei de la Veneția privind schimbarea sistemului electoral nu au fost respectate. De asemenea, Consiliul constată lipsa unui consens larg în societate în privința acestei reforme, dar și riscul influențării candidaților din circumscripțiile uninominale de către oamenii de afaceri sau alți actori influenți. Vicepremierul Iurie LEANCĂ, în briefingul de presă dedicat acestor concluzii, nu a abordat deloc acest subiect. Consiliul a mai evidențiat importanța respectării recomandărilor Comisiei de la Veneția în partea ce ține de finanțarea partidelor și a campaniilor electorale.

Consiliul a reiterat importanța intensificării relațiilor cu societatea civilă, încurajând autoritățile să implice cât mai mult societatea civilă în procesul decizional. Consiliul a mai îndemnat Republica Moldova să continue reformarea Codului

Audiovizualului pentru sporirea transparenței și concurenței în acest domeniu, în scopul evitării concentrării mass-media în mâinile unei singure persoane. În ceea ce privește măsurile anti-propagandă, Consiliul UE a recunoscut faptul că acestea pot avea efecte negative considerabile, punctând că astfel de măsuri urmează a fi proporționale și în conformitate cu prevederile dreptului internațional, pentru a nu reduce sau împiedica accesul la informație.

Lupta cu corupția rămâne a fi un obiectiv-cheie pentru Republica Moldova, iar la acest capitol Consiliul este de părere că Moldova ar trebui să depună mai mult efort. Lupta cu corupția trebuie să aducă rezultate tangibile și aceasta trebuie însoțită, de asemenea, de o reformă amplă a justiției și a procuraturii. Un sistem de justiție independent, imparțial și responsabil, o serie de condamnări pentru infracțiuni de corupție, în special corupție la nivel înalt, și respectarea principiului statului de drept pot readuce încrederea cetățenilor în instituțiile statului. De asemenea, Consiliul UE și-a exprimat îngrijorarea că organele de drept și sistemul de justiție pot fi folosite ca instrumente de intimidare a oponenților politici.

În ceea ce privește furtul bancar, Consiliul UE a salutat publicarea sintezei raportului Kroll 2 și a recomandat autorităților să-i aducă în fața justiției pe cei responsabili, indiferent de afilierea lor politică.

PRIMAR ARESTAT DUPĂ CE A REFUZAT SĂ ADERE LA PDM

La 19 martie 2018, primarul satului Ghelăuza, raionul Strășeni, Nicoleta MĂLAI, a fost reținută de Centrul Național Anticorupție (CNA) în cadrul unei cauze penale pornite la 20 noiembrie 2017 pentru un presupus abuz în serviciu și corupere pasivă la construcția apeductului din sat. [Potrivit dnei Mălai](#), la 17 noiembrie 2017, ea a fost invitată la sediul Partidului Democrat din Moldova (PDM), comunicându-i-se deschis să părăsească Partidul Liberal și să adere, împreună cu întreg consiliul local, la PDM. Ea a refuzat și peste câteva zile a fost pornită cauza penală, ea a fost reținută și plasată în arest la domiciliu. La 12 martie 2018, măsura preventivă a fost schimbată în arest preventiv, pe motiv că ea nu s-a prezentat la procuror. Nicoleta MALAI susține că, la ora la care trebuia să compară în fața procurorului, ea se afla în instanța de judecată. Primarul a fost plasat în arest chiar dacă ea are în îngrijire un copil de 9 ani, iar soțul acesteia este la muncă în străinătate. La

19 martie 2018, fiind adusă în fața unui judecător, ea a leșinat și a fost preluată de o ambulanță în stare de inconștientă. Ulterior, în aceeași zi, dna Malai a fost dusă în izolatorul CNA. La 23 martie 2018, ea [a fost din nou plasată](#) în arest la domiciliu.

Potrivit unei [investigații](#) efectuate de către Centrul de Investigații Jurnalistice, în cinci ani, din 2013 până în 2017, procurorii au intentat peste 100 de dosare penale în privința primarilor și președinților de raioane, majoritatea fiind din opoziție (detalii în [Buletinul informativ al CRJM nr. 16](#)). După alegerile locale din 2015, cel puțin 107 primari au aderat la PDM, după ce au fost independenți sau afiliați altor partide. Într-un [interviu](#), dl Viorel FURDUI, directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova a declarat că cel puțin 600 de primari din totalul de 898 reprezintă în prezent PDM.

JUSTIȚIE

PRIORITĂȚILE DE REFORMARE A JUSTIȚIEI PENTRU ANUL 2018 - PROMISIUNILE ULTIMILOR TREI MINIȘTRI AI JUSTIȚIEI

La 31 decembrie 2017, [a expirat termenul de implementare](#) a Strategiei de Reformă a Sectorului Justiției pentru anii 2011 – 2016 (SRSJ). Deși [autoritățile au declarat](#) anterior că elaborarea unui nou document pentru reforma justiției „reprezintă un proces firesc”, noua strategie întârzie să apară. În luna noiembrie 2017, ministrul Justiției, Vladimir CEBOTARI, a prezentat un [nou concept al Strategiei de Dezvoltare a Sectorului Justiției 2019 – 2022](#), însă la scurt timp acesta a fost demis, iar lucrările asupra noului concept se pare că au fost abandonate.

La 30 ianuarie 2018, noul ministru al Justiției, Alexandru TĂNASE, a anunțat noile [direcții strategice și acțiunile prioritare în reforma judiciară](#). Catalogând parcursul SRSJ drept un eșec, Tănase

a prezentat un set de priorități ale ministerului pentru anul 2018. Prioritățile reformei includ, printre altele: reforma cadrelor justiției și evaluarea integrității tuturor judecătorilor, restructurarea sistemului judiciar (finalizarea reformei hărții judiciare) și consolidarea mecanismelor de responsabilizare a judecătorilor și a independenței sistemului judiciar. Deși acțiunile propuse sunt ambițioase și reflectă în mare parte necesitățile de reformare ale sectorului, prioritățile asumate de către ministru au fost suspendate odată cu demisia domnului Tănase la 11 martie 2018, la doar două luni de la numire în funcție. La 19 martie 2018, dna Victoria IFTODI a fost numită ministru al Justiției. Ea [a declarat că prioritățile anunțate de dl Tănase vor fi urmate](#) de noua conducere a Ministerului Justiției. Cu toate acestea, acțiuni ferme în acest sens încă nu a fost observate.

ACTIVITATEA SISTEMULUI JUDECĂTORESC DIN ANUL 2017 ÎN CIFRE

La începutul anului, cele mai importante instituții în domeniul justiției au publicat rezultatele activității pentru anul 2017. Potrivit [raportului de activitate al Consiliului Superior al Magistraturii](#) (CSM), prezentat de către președintele CSM, Victor MICU, în cadrul [Adunării Generale a Judecătorilor din Moldova](#), CSM s-a întrunit în 37 de ședințe, la care a examinat peste 850 de chestiuni referitoare la cariera judecătorilor și activitatea instanțelor judecătorești. CSM a numit în funcție 61 de judecători noi (față de 13 în 2016), în timp ce alți 70 au fost transferați, numiți în funcții administrative sau promovați

în instanțele superioare (26 în 2016). În 2017, 20 de judecători au plecat din sistem (față de 36 în 2016).

Printre cele mai importante realizări subliniate în raportul CSM se numără consolidarea conduitei profesionale (aprobarea [Regulamentului cu privire la activitatea Comisiei de etică și conduită profesională a judecătorilor](#)), elaborarea strategiei de comunicare a CSM, fortificarea transparenței instituției prin transmiterea live a ședințelor CSM, precum și modificarea mai multor regulamente care reglementează

cariera judecătorilor. Provoacă sistemului judiciar reflectate în raport rămân a fi implementarea SRSJ, în special reorganizarea hărții judecătorești, numărul mare al funcțiilor vacante în cadrul sistemului judecătoresc (380 de unități, inclusiv personalul non-judiciar) și sarcina mare de lucru a judecătorilor în funcție. Sarcina lunară medie de lucru per judecător în 2017 a constituit 71.9 cauze în judecătoria (66.8 în 2016); 43.1 cauze în curțile de apel (44.1 în 2016) și 32.7 dosare la Curtea Supremă de Justiție (CSJ) (40.1 în 2016).

POTRIVIT CSM,
PRINCIPALELE
PROVOCĂRI
ALE SISTEMULUI
JUDECĂTORESC SUNT
REORGANIZAREA
HĂRȚII JUDECĂTOREȘTI,
NUMĂRUL MARE AL
VACANTELOR DIN
SISTEM ȘI SARCINA
MARE DE MUNCĂ A
JUDECĂTORILOR

total al cauzelor examinate, raportul CSJ menționează, printre altele, că instanțele judecătorești inferioare stabilesc pedepse prea blânde în cauzele de corupție.

[Raportul de activitate al CSJ pentru anul 2017](#)

menționează 9,780 de cauze examinate de către judecătorii CSJ în 2017, cu 18% mai puțin decât în anul 2016. Din numărul total de cauze examinate, în 26% recursurile au fost admise, iar restul respinse, inclusiv 45% ca inadmisibile. Majoritatea cauzelor examinate de către CSJ rămân a fi cauzele civile (7,903 cauze). Numărul dosarelor examinate de judecătoria din colegiul civil a fost de două ori mai mare decât a judecătorilor colegiului penal. O preocupare aparte semnalată în raport au constituit hotărârile adoptate în cauzele penale de corupție. Deși nu a prezentat numărul

de dosare), Comrat (1,224 de dosare) și Bălți (1,076 de dosare), iar cea mai mică - în judecătoriile din Nisporeni (444 de dosare), Cimișlia (461 de dosare) și din sectoarele Botanica (501 de dosare) și Ciocana (519 de dosare) din mun. Chișinău. Raportul enumeră printre cele mai mari realizări finalizarea construcției noului sediu pentru judecătoria Ungheni, asigurarea altor acțiuni în vederea implementării noii hărți judiciare (inclusiv identificarea terenurilor pentru sediile noi), precum și elaborarea proiectului [Cerințelor standard a unei instanțe de judecată pentru Republica Moldova](#).

A FOST LANSAT UN NOU SONDAJ DE OPINIE DESPRE SISTEMUL JUDECĂTORESC

La 7 februarie 2018, a avut loc lansarea [sondajului de opinie despre sistemul judecătoresc din Republica Moldova](#), realizat de Programul pentru a Justiție Transparentă pentru Consiliul Superior al Magistraturii (CSM). În cadrul sondajului, a fost interviat atât publicul larg, cât și persoane care au interacționat cu sistemul judecătoresc. Sondajul include întrebări despre nivelul de cunoaștere a sistemului judecătoresc, accesarea paginilor web ale instanțelor, accesul la justiție a femeilor și a persoanelor cu necesități speciale.

Potrivit sondajului, 16% din populația generală și 18% din persoanele care au interacționat cu instanțele de judecată au încredere în justiția din Republica Moldova. 81% din ambele grupuri au menționat că au puțină sau nu au deloc încredere în justiția din Republica Moldova. În judecători au multă sau foarte multă încredere 19% din populația generală și 20% dintre persoanele care au interacționat cu instanțele, iar în procurori – 20%, și, respectiv, 16%. De cea mai mare încredere se bucură avocații – 33% din populația generală și 41% dintre persoanele care au interacționat cu instanțele.

76% din persoanele chestionate consideră că judecătorii sunt corupți, aceștia fiind depășiți

81% DIN PERSOANELE
CARE AU INTERACȚIONAT
CU INSTANȚELE DE
JUDECATĂ NU AU
ÎNCREDERE ÎN JUSTIȚIA
DIN REPUBLICA
MOLDOVA

doar de politicieni și polițiști. Cetățenii care au interacționat cu instanțele tind să menționeze mai mult că fenomenul corupției este foarte prezent în sistemul judecătoresc (83%), în comparație cu publicul general (75%). 24% din respondenți au declarat că li s-au cerut neoficial cadouri sau bani, iar 13% au declarat că au oferit cadouri sau bani.

73% din populația generală și 74% din persoanele care au interacționat cu sistemul judecătoresc nu au încredere că instanța va declara nevinovată o persoană simplă care a fost învinuită pe nedrept. Doar 18% din respondenți sunt de acord că instanța va declara vinovată o persoană bogată care a comis o infracțiune.

Dintre respondenții care au interacționat cu sistemul judecătoresc, 80% consideră că biroul în care s-a desfășurat procesul de judecată a fost adecvat. 61% dintre respondenți au afirmat că lor le-au fost respectate drepturile în timpul procesului de judecată. Deși 38% din respondenți consideră că judecătorul nu a fost imparțial, iar 43% nu consideră că procedurile au fost echitabile, doar 13% intenționează să sesizeze Inspekția Judiciară.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ ARE O NOUĂ CONDUCERE

La 6 martie 2018, ca urmare a unui concurs public, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) l-a ales pe Mihai POALELUNGI, președintele de atunci al Curții Supreme de Justiție (CSJ), în funcția de judecător la Curtea Constituțională. La concurs a participat doar dl Poalelungi, un alt candidat retrăgându-se din cursă la scurt timp după depunerea dosarului. Dl Poalelungi a fost votat de toți membrii CSM prezenți la ședință. De la acea ședință au lipsit ministrul Justiției, Alexandru TĂNASE și judecătoarea Nina CERNAT. În anul 2013, pentru alegerea a doi judecători la Curtea Constituțională (CC) din partea CSM în concurs s-au înregistrat 7 candidați. Tot 7 candidați au fost la concursul din 2015 organizat de Guvern pentru o singură vacanță de judecător al CC.

La 16 martie 2018, dl Poalelungi a depus jurământul în fața Parlamentului, Președintelui și a CSM. Tot în ziua de 16 martie, la ședința plenară a CC care a avut loc peste câteva ore de la depunerea jurământului, prin votul unanim al judecătorilor Curții Constituționale, dl Mihai POALELUNGI

a fost ales în calitate de președinte al Curții pentru un termen de 3 ani.

Numirea dlui Poalelungi la CC a fost precedată de demisia, la 31 ianuarie 2018, a fostului președinte al CC, dl Tudor PANȚIRU, care a invocat motive personale. Chiar în ziua demisiei, [unii reprezentanți ai societății civile anticipau](#) că demisia a fost anunțată tocmai pentru ca dl Poalelungi să fie propulsat la CC.

Până a deveni judecător la CC, Mihai POALELUNGI a fost vicepreședinte al CSJ între 2005 și 2008. Între 2008 și 2012, el a fost judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului din partea Moldovei, iar din 2012 dl Poalelungi a fost judecător și președinte al CSJ.

CC este compusă din șase judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani. Aceștia sunt desemnați de Parlament, Guvern și CSM și pot deține funcția pe durata a două mandate.

PROCURORILOR LE-A FOST ACORDAT DIN NOU DREPTUL DE A RELUA CAUZELE PENALE CLASATE ANTERIOR

La 22 decembrie 2017, la ultima ședință a Parlamentului din sesiunea de toamnă-iarnă, deputații au adoptat [unele modificări la Codul de procedură penală](#) (CPP), printre care acordarea din nou a dreptului procurorilor de a redeschide cauzele penale care au fost clasate anterior. În noua redacție, art. 287 CPP prevede că reluarea urmăririi penale poate fi efectuată de către procuror în termenul de prescripție a răspunderii penale pentru acțiunea respectivă.

dreptul procurorului de a relua urmărirea penală. Mai mult, dacă până în anul 2015, CPP prevedea reluarea urmăririi penale în termen de un an, după modificările din 2017 acest termen practic nu există, precum nu sunt descrise clar nici circumstanțele care ar justifica reluarea urmăririi penale, așa cum sugera CC. [Experții din domeniu consideră](#) că astfel autoritățile au primit un instrument de presiune asupra persoanelor incomode și a opoziției.

La 14 mai 2015, Curtea Constituțională (CC) a recunoscut că reluarea urmăririi penale de către procurorul ierarhic superior este [contrară prevederilor Constituției](#). CC a menționat că asemenea prevederi acordă procurorului dreptul de a relua urmărirea penală oricând și în lipsa unor temeieri clar definite, care ar putea fi considerate judicioase în fiecare caz individual. Ca urmare a hotărârii Curții Constituționale, la 9 septembrie 2016, art. 287 CPP a fost modificat în sensul reluării urmăririi penale doar prin hotărârea judecătorului de instrucție. Modificarea din 22 decembrie 2017 reintroduce

**CONTRAR
POZIȚIEI CURȚII
CONSTITUȚIONALE,
DEPUTAȚII AU PERMIS
DIN NOU PROCURORILOR
SĂ REIA URMĂRIRILE
PENALE CLASATE**

[Versiunea inițială a proiectului de lege](#), precum și cea adoptată în prima lectură, nu conțineau în genere prevederi cu privire la redeschiderea urmăririi penale. Proiectul se referea la expertiza medico-legală. Completarea proiectului a fost propusă de către deputatul democrat Igor VREMEA, înainte de votarea proiectului în cea de-a doua lectură. În mod paradoxal, dl Vremea

a invocat drept justificare pentru inițiativa sa necesitatea conformării cu hotărârea CC din 14 mai 2015, chiar dacă în 2016 art. 287 CPP fusese modificat deja pentru a fi conform acestei hotărâri.

JUDECĂTORUL ȘI PROCURORUL DEMIȘI PENTRU ARESTAREA LUI ANDREI BRĂGUȚĂ NU SUNT DE ACORD CU DEMITEREA

La 19 ianuarie 2018, procurorul Ivan FILIMON a fost [eliberat din funcție](#), pe motivul gestionării defectuoase a dosarului lui Andrei

BRĂGUȚĂ, care, fiind alienat mental, a decedat în penitenciar după ce procurorul a cerut arestarea acestuia (detalii în [Buletinul](#)

[informativ al CRJM nr.16](#)). La 2 februarie 2018, Ivan FILIMON a contestat la Curtea Supremă de Justiție (CSJ) eliberarea sa din funcție. Fostul procurorul a cerut Curții Constituționale să fie verificată constituționalitatea [prevederilor art. 79 din Legea cu privire la Procuratură](#), care ar limita competența CSJ de a examina legalitatea hotărârii de eliberare din funcție. La 26 martie 2018, [CSJ a admis această solicitare. La 19 aprilie 2018, Curtea Constituțională a respins sesizarea](#) drept inadmisibilă, pe motiv că textul art. 79 din Legea cu privire la Procuratură nu limitează în vreun fel competența CSJ de a verifica legalitatea hotărârii de eliberare din funcție a dlui Filimon.

La 16 ianuarie 2018, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) [a adoptat hotărârea](#) prin care l-a eliberat din funcție pe judecătorul Iurie OBADĂ, cel care a dispus arestarea lui Andrei BRĂGUȚĂ. Iurie OBADĂ a contestat la CSJ hotărârea adoptată de CSM.

Până la sfârșitul lunii iulie 2018, CSJ încă nu luase o decizie pe marginea cererilor dlui Filimon și a dlui Obadă. Examinarea cererii dlui Filimon a fost amânată de cinci ori, iar a cererii dlui Obadă - de opt ori. Amânările atât de frecvente a examinării cauzelor de către CSJ este neobișnuită.

ANTICORUPȚIE ȘI INTEGRITATE

„PACHETUL PRIVIND FACILITAREA BUSINESS-ULUI” A FOST ADOPTAT

La 2 martie 2018, Ministerul Economiei și Infrastructurii (MEI) [a remis spre consultări publice](#) o nouă versiune a proiectului de lege care își propune îmbunătățirea climatului investițional. Proiectul modifică Codul penal, Codul de procedură penală, Codul contravențional și o serie de acte legislative. În mod special, proiectul permite liberarea de pedeapsa penală dacă condamnatul a săvârșit pentru prima oară una dintre infracțiunile economice prevăzute expres (practicarea ilegală a activității de întreprinzător; practicarea ilegală a activității financiare; pseudoactivitatea de întreprinzător; evaziunea fiscală; transportarea, păstrarea sau comercializarea mărfurilor supuse accizelor, fără marcarea lor cu timbre de control sau timbre de acciz). Din proiect au fost excluse [aspectele problematice despre care CRJM a menționat](#) și care puteau duce la liberarea de pedeapsă a persoanelor vinovate de fraudă bancară. La 30 martie 2018, în

cadrul [unei ședințe de lucru](#), reprezentanții MEI și ai Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru [au declarat](#) că, în scurt timp, proiectul va remis Guvernului pentru aprobare. Cu toate acestea, aceasta nu a avut loc.

La 24 iulie 2018, [câțiva deputați democrați au înregistrat proiectul în Parlament](#) în calitate de inițiativă legislativă, cu nr. 283. Pe 25 iulie 2018, Guvernul a dat aviz pozitiv proiectului, iar la 26 iulie 2018 acesta a fost adoptat de Parlament în două lecturi. Proiectul a fost înregistrat împreună cu inițiativă de [legalizare a capitalului](#) și cea de [reformare a sistemului de impozitare](#). Cele trei inițiative au fost votate în bloc, chiar dacă pe marginea lor nu au fost organizate consultări publice și nu exista expertiza anticorupție. La 9 august 2018, președintele țării a promulgat aceste proiecte.

MAI PUȚINE CERINȚE PENTRU JUDECĂTORII SPECIALIZAȚI ÎN CONTROLUL TESTĂRII INTEGRITĂȚII PROFESIONALE

În 2016, Parlamentul a modificat [Legea privind evaluarea integrității instituționale](#) și a introdus controlul judiciar la efectuarea testărilor integrității profesionale. În baza acestei legi, în noiembrie 2016, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a adoptat [Regulamentul cu privire la selectarea și desemnarea judecătorilor specializați în controlul judiciar asupra activității de testare a integrității profesionale](#) (Regulamentul). În februarie 2017, CSM [a numit](#) acești judecători pentru un mandat de un an.

În februarie 2018, [CSM a modificat Regulamentul](#), pe motiv că în mai multe instanțe de judecată nu existau judecători care să corespundă condițiilor de eligibilitate. Printre modificări se numără: micșorarea experienței minime în funcția de judecător de la 5 la 2 ani; anularea cerinței ca

judecătorul să fi fost evaluat de Colegiul de evaluare cu unul din calificativele „foarte bine” sau „excelent”; anularea cerinței referitoare la posibila implicare a judecătorului pe parcursul ultimilor 3 ani în activități contrare intereselor funcției publice, conflict de interese sau factori de risc. De asemenea, mandatul judecătorilor specializați a crescut de la 1 an la 3 ani. La 6 martie 2018, CSM [a numit judecătorii specializați](#) potrivit noilor criterii.

În [raportul său anual pentru 2017](#), Centrul Național Anticorupție (CNA) a menționat că testările integrității profesionale nu au avut loc în 2017 din cauză că „procedura de desemnare a judecătorilor specializați și investirea acestora cu dreptul de acces la secretul de stat durează mai bine de un an de zile, iar demersurile CNA adresate în acest sens Consiliului Superior al Magistraturii sunt încă nesoluționate”.

În 2016, mai multe ONG-uri [s-au pronunțat](#) împotriva Legii evaluării integrității instituționale, pe motiv că aceasta nu prevede un control judiciar veritabil, ea generează riscuri de abuz din partea instituțiilor care evaluează integritatea instituțională - CNA

și Serviciul de Informații și Securitate. După ce CSM a redus cerințele pentru numirea judecătorilor specializați, aceasta poate duce la scăderea calității controlului judiciar și, prin urmare, la efectuarea testărilor integrității profesionale în mod arbitrar.

DEȘI CONDMANAT PENTRU TRAFIC DE INFLUENȚĂ, IGOR GAMREȚCHI SOLICITĂ RESTABILIREA ÎN FUNCȚIA DE ANGAJAT AL PRIMĂRIEI CHIȘINĂU

La 3 august 2017, [Judecătoria Chișinău](#) l-a condamnat de dl Igor GAMREȚCHI, fostul șef al Direcției Generale Transport Public din cadrul Primăriei mun. Chișinău (DGTPCC) pentru trafic de influență la selectarea companiei care urma să se ocupe de [amenajarea parcarilor cu plată în capitală](#). El a fost condamnat la pedeapsă cu închisoare pe un termen de 2 ani și privarea de dreptul de a ocupa funcții publice pe un termen de 3 ani. La 4 octombrie 2017, [Curtea de Apel Chișinău](#) a suspendat pedeapsa cu închisoare, pe motiv că „nu este conformă principiului proporționalității, având în vedere fapta comisă, urmările produse, personalitatea inculpatului și situația familială a acestuia”.

La 30 ianuarie 2018, [Curtea Supremă de Justiție](#) (CSJ) a constatat că traficul de influență săvârșit de dl Gamrețchi „nu are vreo legătură cu funcția pe care a deținut-o la Primăria

Chișinău” și se referă doar la relația acestuia cu Dorin CHIRTOACĂ, care îi este fost coleg de clasă și persoană apropiată. Din acest motiv, CSJ a considerat că interdicția de a ocupa funcții publice pe un termen de trei ani aplicată acestuia este una „nefondată” și a anulat-o.

Igor GAMREȚCHI a solicitat să fie restabilit în funcție, însă, la 13 decembrie 2017, primarul a respins solicitarea. Primul s-a adresat în instanță pentru a cere să fie repus în funcție. La 22 martie 2018, [Judecătoria Chișinău](#) a anulat refuzul din 13 decembrie 2017 a primarului și l-a restabilit pe dl Gamrețchi în funcția de șef al DGTPCC, dispunând executarea imediată a hotărârii judecătorești. La 23 martie 2018, hotărârea în cauză [a fost atacată cu apel](#) de către primărie. La 31 iulie 2018 [apelul a fost admis de Curtea de Apel Chișinău](#), iar cauza a fost remisă la rejudecare.

CUM A JUSTIFICAT CNA APARENTA LIPSĂ DE INTEGRITATE A UNOR ANGAJAȚI AI INSTITUȚIEI?

La [9 noiembrie 2017](#) și [17 noiembrie 2017](#), Ziarul de Gardă (ZdG) a publicat două anchete jurnalistice, în care relatează despre unii angajați ai Centrului Național Anticorupție (CNA). Aceștia, având salarii lunare de circa 20 de mii de lei, conduc automobile de lux și locuiesc în case sau apartamente de milioane de lei. O bună parte din aceste bunuri nu sunt înregistrate pe numele lor, iar unele înregistrate nu sunt incluse în declarațiile de avere și interese.

DEȘI AU DEMISIONAT,
CNA SUSȚINE CĂ
ANGAJAȚII SĂI NU AU
ÎNCĂLCAT LEGISLAȚIA CU
PRIVIRE LA DECLARAREA
AVERILOR

Majoritatea angajaților CNA vizați în investigații au declarat că bunurile [arătate în scurtmetrajul video](#) elaborat de ZdG, nu le aparțin cu drept de proprietate, se află în proprietatea soțului/soției, a părinților sau a unor rude care locuiesc peste hotarele Republicii Moldova. Unele automobile sunt utilizate de aceștia „în bază de mandat, iar unele bunuri imobile au fost construite datorită ajutorului și suportului rudelor”.

CNA a anunțat despre demararea unor anchete de serviciu. La sfârșitul lunii februarie, CNA a informat ZdG că angajații

CNA nu au încălcat legislația, iar bunurile pe care le dețin sunt justificate și au fost declarate în strictă conformitate cu prevederile legislației. CNA a constatat și lipsa temeiurilor de tragere la răspundere disciplinară a colaboratorilor vizați în investigația ZdG. Cu toate acestea, unsprezece angajați ai CNA [au demisionat pe parcursul ultimelor două luni](#). Printre aceștia se numără directorul adjunct al CNA - Vadim COJOCARU și șefi de subdiviziuni - Ștefan TULBURE, șeful Direcției securitate internă, Igor CARLAȘUC, șeful Direcției generale asigurare operativă și Vasile ȘARCO, șeful Serviciului prevenirea și combaterea spălării banilor (care a plecat din CNA la Serviciul Prevenirea și Combatere a Spălării Banilor). Ultimii trei au fost vizați nemijlocit în investigațiile ZdG.

DREPTURILE OMULUI

CONSILIUL EUROPEI RECOMANDĂ EVITAREA CONCENTRĂRILOR MASS-MEDIA

La 7 martie 2018, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a adoptat [Recomandarea cu privire la pluralismul și transparența proprietății mass-media](#). Recomandarea evidențiază faptul că libertatea și pluralismul media reprezintă elemente cruciale ale dreptului la libertatea de exprimare, consfințit în articolul 10 CEDO, dar și pentru asigurarea dezbaterilor publice în societățile democratice. Recomandarea mai notează impactul profund pe care îl au tehnologiile moderne asupra media și pluralismului ei. Ea prevede reglementări-cadru pentru crearea unui mediu mass-media pluralist, transparent și participativ, atât online cât și offline.

Statele sunt încurajate să adopte documente pentru creșterea sustenabilității tuturor categoriilor mass-media, de la presa din serviciul public până la media locală, minoritară, comunitară și transfrontalieră. Statele sunt, de asemenea, încurajate să sprijine jurnalismul de calitate independent și jurnalismul de investigație, respectând pe deplin autonomia editorială și operațională a mass-media. Recomandarea mai prevede necesitatea de a institui programe de educație și instruire mediatică. De asemenea, statele sunt încurajate să dezvolte legislația pentru promovarea transparenței proprietății media și evitarea concentrărilor în acest sens.

În Republica Moldova, concentrarea media și transparența proprietarilor acesteia sunt o problemă deosebit de

importantă. Acest fapt este confirmat și de către ambasadorii străini în Republica Moldova. Ambasadorul SUA la Chișinău, [James PETTIT, este de părere](#) că holdingurile media din Republica Moldova rămân concentrate în mâinile unor lideri politici. Respectivul instituții media reflectă interesele proprietarilor și nu informează populația despre cele mai importante evenimente. De asemenea, excelența sa a declarat la Media Policy Forum 2018, că [„situația actuală din Republica Moldova conservează propaganda internă și lipsește presa liberă de resurse financiare pentru supraviețuire”](#). În cadrul aceluiași forum, ambasadorul UE la Chișinău, Peter MICHALKO, a subliniat că monopolizarea pieței publicitare din Republica Moldova reprezintă o mare problemă, pe care autoritățile de la Chișinău trebuie să o rezolve. În cadrul forumului, Ambasadoarea Germaniei la Chișinău, Julia MONAR, a precizat că un rol aparte în destructurarea monopolurilor le revine Consiliului Coordonator al Audiovizualului și Consiliului Concurenței, care nu trebuie să fie influențate politic.

Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei pică exact la țanc, într-un an electoral pentru Republica Moldova, și rămâne de văzut dacă autoritățile o vor respecta sau nu.

AU TREČUT 5 ANI DE LA INTRAREA ÎN VIGOARE A LEGII CU PRIVIRE LA ASIGURAREA EGALITĂȚII

La 1 martie 2018, a avut loc [conferința internațională](#) care a marcat aniversarea a 5 ani de la intrarea în vigoare a Legii privind asigurarea egalității. Conferința a fost organizată de Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (Consiliul pentru Egalitate), în colaborare cu Consiliul Europei și Uniunea Europeană. Ambasadorul UE la Chișinău, Peter MICHALKO, a salutat activitatea Consiliului pentru Egalitate și a evidențiat rolul acestuia în combaterea discriminării în Republica Moldova. Șefa biroului Consiliului Europei la Chișinău, Eva GUTJAHR, a apreciat eforturile Republicii Moldova pentru includerea luptei împotriva discriminării în principalele sale documente de politici și a asigurat sprijinul larg al Consiliului Europei în vederea consolidării Consiliului pentru Egalitate.

La conferință a fost prezentat și raportul de activitate al Consiliului pentru Egalitate pentru anul 2017. În anul 2017, numărul cazurilor de discriminare în câmpul muncii a crescut cu 50%, creșterea fiind

generată de neconștientizarea de către angajatori a diversității la locul de muncă, de ajustările legislative făcute fără o analiză a impactului acestora și de lipsa stimulării angajatorilor pentru integrarea grupurilor discriminate pe piața muncii. Acești factori au generat la rândul lor probleme precum plasarea anunțurilor de angajare discriminatorii, remunerarea inegală pentru același tip de muncă sau refuzul de a angaja persoane cu dizabilități.

O altă problemă majoră înregistrată de Consiliu și care poate fi întâlnită tot mai frecvent în spațiul mediatic, este răspândirea discursurilor discriminatorii. Situația devine mai alarmantă atunci când astfel de exprimări vin din partea înalților oficiali, ceea ce duce la perpetuarea stereotipurilor și prejudecăților înrădăcinate în societate. Unul din protagoniștii acestor exprimări este chiar președintele Igor DODON, în privința căruia Consiliul pentru Egalitate a emis trei decizii în 2017, prin care a constatat instigare la discriminare pe criteriile de

etnie, orientare sexuală, sex și vârstă. În 2018, acesta s-a remarcat deja printr-o postare pe Facebook în care califică toleranța și egalitatea de gen drept învățături false. Purtătorul de cuvânt al Președinției a declarat că mesajul nu a fost plasat de Igor DODON și că nici nu a fost coordonat cu acesta. Președintele personal nu a venit cu nici o reacție sau scuză publică în privința acestui incident.

CRJM A INFORMAT CONSILIUL EUROPEI DESPRE CONDIȚIILE DE DETENȚIE DIN REPUBLICA MOLDOVA

La 19 februarie 2018, CRJM a transmis Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei [o comunicare actualizată](#) privind executarea hotărârilor în [grupul de cauze Ciorap și alții](#), care vizează condițiile de detenție, în principal în Penitenciarul nr. 13 din Chișinău. Comunicarea analizează impactul măsurilor întreprinse de către autorități în vederea redresării condițiilor de detenție din Penitenciarul nr. 13. CRJM a constatat că nivelul de supraaglomerare a acestui penitenciar a crescut, iar alocațiile pentru hrana deținuților au scăzut în comparație cu anul 2013, atunci când Guvernul s-a angajat să îmbunătățească condițiile din acest penitenciar.

CRJM a recomandat autorităților naționale să grăbească construcția unui nou penitenciar în Chișinău. Până atunci, însă, autoritățile urmează să ia măsurile necesare pentru a reduce suprapopularea în acest penitenciar. Acest lucru se poate face prin extinderea practicii de aplicare a măsurilor non-privative de libertate și transferul deținuților condamnați

Provocările principale ale Consiliului sunt determinate de personalul insuficient, îngrădirea autonomiei financiare și incoerența legislației în domeniul discriminării. O altă provocare pentru activitatea Consiliului este neînregistrarea acestuia cu competențe de sancționare și de sesizare a Curții Constituționale. În acest sens, la Ministerul Justiției este dezbătut un proiect de lege.

din Penitenciarul nr. 13 în alte penitenciare. De asemenea, autoritățile urmează să mărească substanțial fondurile alocate pentru hrana deținuților și să instruiască persoanele responsabile de aplicarea [noului remediu compensator](#) pentru detenția în condiții proaste.

La 5 martie 2018, recomandările în cauză au fost prezentate de reprezentanta CRJM, Nadejda HRIPTIEVSCHI, în cadrul [unei ședințe de informare trimestrială](#) a delegaților statelor membre în Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei. Între 13 și 15 martie 2018, a avut loc [Reuniunea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei la care s-a discutat chestiunea în cauză](#). Comitetul de Miniștri a recomandat, în special, să fie intensificate eforturile pentru combaterea supraaglomerării penitenciarelor și să continue eforturile pentru construirea unui nou penitenciar pentru mun. Chișinău. Până ce acesta va deveni operațional, Penitenciarul nr. 13 ar trebui să ofere condiții acceptabile de detenție.

EXECUTAREA HOTĂRÂRILOR CtEDO ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ DISCUTATĂ LA CHISINĂU

La 19 februarie 2018, a avut loc [conferința asociației Promo-Lex despre executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului \(CtEDO\) în regiunea transnistreană](#). În toate cele 13 hotărâri adoptate până în februarie 2018 care vizează regiunea transnistreană, CtEDO a constatat că Rusia răspunde pentru comportamentul autorităților transnistrene, iar Moldova trebuie să reacționeze adecvat la încălcările drepturilor omului din regiune. La eveniment au participat reprezentanți ai autorităților Republicii Moldova, ai societății civile din Republica Moldova și ai Consiliului Europei. Reprezentanții Federației Ruse nu au participat la eveniment.

Din cele 13 hotărâri, în doar în trei (*Ilașcu și alții, Ivanțoc și Pisari*) Rusia a plătit compensațiile acordate. După cum relatează [Europa Liberă](#), alte EUR 1,400,000 Rusia refuză

să le achite, nerecunoscându-și vina. De asemenea, Rusia neagă orice posibilitate de implicare pentru a curma încălcările drepturilor omului comise în regiunea transnistreană. Președintele asociației Promo-Lex, [Ion MANOLE, a evidențiat faptul](#) că CtEDO deseori este singurul instrument de apărare a drepturilor locuitorilor din stânga Nistrului, iar neexecutarea hotărârilor sale subminează încrederea în Curtea de la Strasbourg. Viceprim-ministrul pentru Reintegrare, Cristina LESNIC, a declarat că autoritățile de la Chișinău întreprind toate măsurile necesare pentru soluționarea problemei drepturilor omului în regiunea transnistreană. Ministrul Justiției de atunci, Alexandru TĂNASE, a afirmat că „problema drepturilor omului este o dramă care ne blochează, iar insuficiența monitorizării permite ca Federația Rusă să comită noi abuzuri, cum ar fi închiderea școlilor sau exproprierea terenurilor”.

SOCIETATEA CIVILĂ

A FOST PUBLICATĂ RADIOGRAFIA ATACURILOR ÎMPOTRIVA SOCIETĂȚII CIVILE

17 organizații neguvernamentale au publicat un [document comun care prezintă acțiunile de discreditare și denigrare a organizațiilor societății civile](#) (OSC) din partea persoanelor publice, funcționarilor publici, bloggerilor și mass-media afiliate puterii. Documentul se referă la perioada septembrie 2016 – decembrie 2017. El a fost elaborat în contextul înrăutățirii mediului de activitate al OSC-urilor din Moldova și a creșterii numărului de atacuri orchestrate la adresa acestora pe parcursul ultimilor doi ani. Autorii doresc să atragă atenția asupra faptului că atacurile împotriva societății civile sunt nu doar un pericol pentru funcționarea OSC-urilor, dar și o amenințare la adresa democrației.

Radiografia menționează peste 30 de atacuri. În mare parte, acestea reprezintă articole mass-media sau intervenții/declarații publice care prezintă ONG-urile drept organizații ce

promovează interesele țărilor străine sau sunt afiliate partidelor politice. Totodată, au fost înregistrate cazuri de excludere a OSC-urilor din procesul de elaborare a politicilor publice sau au fost lansate inițiative legislative menite să deterioreze mediul de activitate al OSC-urilor și chiar să limiteze funcționarea lor. Scopul atacurilor asupra OSC-urilor pare să fie descurajarea sectorului asociativ de a se implica activ în treburile publice sau de a critica inițiativele legislative ale guvernării.

Informația inclusă în document a fost obținută din resursele mass-media disponibile online și rețelele de socializare, precum și din analiza cantitativă și calitativă a acestora. Monitorizarea nu este exhaustivă. Documentul va fi actualizat în cazul înregistrării noilor atacuri asupra OSC-urilor. Publicarea unor astfel de documente ar putea deveni periodică.

COMISIA DE LA VENEȚIA - RESTRIȚIONAREA ACTIVITĂȚII ONG-URILOR DIN ROMÂNIA ESTE CONTRARĂ STANDARDELOR INTERNAȚIONALE

La 16 martie 2018, [Comisia de la Veneția a prezentat un aviz](#) pe marginea modificărilor propuse la cadrul legal cu privire la libertatea de asociere din România (Legea asociațiilor și fundațiilor). Un grup de deputați din senatul României [au propus mai multe modificări](#) care introduc restricția pentru asociațiile și fundațiile de utilitate publică de a efectua orice fel de activități politice. Proiectul mai introduce un mecanism nou de raportare financiară (publicarea rapoartelor financiare detaliate la fiecare șase luni, inclusiv identitatea tuturor donatorilor, indiferent de sumă), care se va aplica tuturor asociațiilor și fundațiilor, indiferent dacă sunt sau nu recunoscute ca fiind de utilitate publică. Proiectul prevede posibilitatea suspendării activităților ONG-ului pe o perioadă de 30 de zile și, în caz de neconformitate continuă, dizolvarea acestuia. În prezent, proiectul de lege [se află în examinare în comisile de specialitate](#) ale Camerei Deputaților din România.

Comisia de la Veneția a verificat compatibilitatea proiectului cu standarde internaționale privind libertatea de asociere. Comisia și-a exprimat îngrijorarea cu privire la efectele posibile ale proiectului de lege, subliniind că proiectul nu reglementează suficient de clar activitățile care pot fi considerate politice, de exemplu cele care țin de protecția drepturilor omului sau lupta împotriva corupției. Un alt

domeniu de îngrijorare îl reprezintă restricția impusă asociațiilor și fundațiilor de utilitate publică de a desfășura orice fel de activitate politică. Comisia a subliniat că acceptă ca statul, în calitate de organizator neutru și imparțial al treburilor publice, poate cere ca ONG-urile cu un profil politic clar, să fie lipsite „de utilitatea publică”. Cu toate acestea, acest lucru nu ar trebui să submineze dreptul asociațiilor de a se angaja în advocacy pe chestiuni de interes public.

În ceea ce privește noile obligații de raportare financiară, Comisia de la Veneția a statuat că temeiurile incluse în proiect impun o sarcină excesivă. Unele suspiciuni sau îngrijorări publice generale nu sunt suficiente pentru a aplica un control financiar sau a impune obligații drastice de raportare tuturor asociațiilor, mai ales dacă acestea nu se bazează pe o analiză concretă a riscurilor care să indice la implicarea unei organizații concrete în săvârșirea de infracțiuni, cum ar fi spălarea banilor, corupție sau infracțiuni conexe. Comisia a concluzionat, printre altele, că, în forma actuală, mecanismul propus poate crea un mediu descurajant (chilling effect) pentru libertatea de asociere, dar și pentru dreptul la viața privată. Valoarea adăugată a proiectului de lege pare a fi discutabilă, având în vedere că există deja obligații de raportare substanțiale instituite prin legislația României.

ONG-URILE NU MAI SUNT ÎNREGISTRATE DE MINISTERUL JUSTIȚIEI

La 16 martie 2018, Parlamentul Republicii Moldova a [adoptat un proiect](#) prin care competențele Ministerului Justiției de

înregistrare a organizațiilor necomerciale (inclusiv partidele politice și cultele religioase) au fost transmise Agenției Servicii

Publice. Suplimentar, proiectul prevede reducerea termenului de înregistrare a OSC-urilor de la 30 la 15 zile. Procedura de înregistrare ar urma să aibă loc în conformitate cu Legea cu privire la înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, în măsura în care nu contravine legislației cu privire la asociațiile obștești și fundații. Potrivit [notei informative la proiect](#), modificările sunt necesare în contextul reformei Guvernului. Ministerul Justiției și-a păstrat atribuțiile ce țin de supravegherea activității OSC-urilor.

A AVUT LOC REUNIUNEA PLATFORMEI SOCIETĂȚII CIVILE MOLDOVA-UE

La 6 martie 2018, la Bruxelles, a avut loc cea [de-a treia reuniune a Platformei Societății Civile UE-Moldova](#). Membrii Platformei au discutat etapa actuală a punerii în aplicare a Acordului de Asociere și a Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) și s-au pronunțat în privința gestionării transfrontaliere a apei în râul Nistru. Rezultatele acestei reuniuni au fost formulate într-o [declarație comună](#).

În ceea ce ține de implementarea Acordului de Asociere, membrii platformei au constatat un grad foarte redus de implementare a acestuia și îndeamnă UE să monitorizeze în continuare procesul de implementare a Acordului, dar și să impună condiționalități stricte autorităților. Platforma și-a exprimat îngrijorarea privind ineficiența investigării furtului bancar din 2014, pentru atragerea la răspundere a celor responsabili și recuperarea sumelor furate.

Îngrijorări au fost exprimate și deoarece mecanismele anticorupție actuale devin tot mai puțin independente și eficiente în lupta cu marea corupție. S-a constatat adoptarea tardivă a legii privind prevenirea spălării banilor și combaterea finanțării terorismului, precum și întârzierea funcționării eficiente a Agenției privind Recuperarea Bunurilor Infractionale (ARBI). Lipsa transparenței în alegerea noii componente a Consiliului Superior al Magistraturii și a Consiliului Superior al Procurorilor reprezintă de asemenea o problemă. Tendințele de justiție selectivă cresc,

Deși unele prevederi ale proiectului, precum reducerea termenului de înregistrare, sunt salutare, proiectul implică limitarea posibilității actuale de înregistrare a organizațiilor societății civile la nivel local (primărie, consiliu raional). Acest fapt constituie un risc pentru asigurarea unui cadru legal favorabil care să asigure libertatea de asociere. Înregistrarea la nivel local ar urma să fie preluată de către oficiile teritoriale ale Agenției Servicii Publice. Modificările au intrat în vigoare la 20 aprilie 2018.

În special după anul 2015, aceasta manifestându-se prin folosirea justiției penale ca pe un instrument de reducere la tăcere a unor judecători și de a știrbi independența judecătorilor.

Îngrijorări au fost exprimate și în privința schimbării sistemului electoral, unde mai puțin de o treime din recomandările Comisiei de la Veneția au fost luate în calcul, iar stabilirea circumscriptiilor electorale a avut loc cu un grad redus de transparență. Membrii platformei regretă decizia Comisiei Electorale Centrale privind refuzul înregistrării grupului de inițiativă pentru organizarea unui referendum republican în vederea abrogării legii prin care a fost schimbat sistemul electoral.

Eforturile îndreptate spre îmbunătățirea legislației cu privire la mass-media sunt binevenite, totuși au fost exprimate îngrijorări în privința concentrării proprietății media și a înțelegerilor de cartel, dar și în privința influențelor politice asupra politicilor editoriale.

În privința gestiunii transfrontaliere a râului Nistru, membrii Platformei evidențiază importanța râului Nistru pentru menținerea securității în regiune și pentru dezvoltarea sustenabilă atât a Republicii Moldova, cât și a Ucrainei. Platforma îndeamnă autoritățile moldovenești să se abțină de la semnarea acordului privind operarea unui complex hidroelectric pe râul Nistru, atât timp cât nu a avut loc evaluarea impactului ecologic, social și economic al acestui complex.

PE SCURT

La 22 decembrie 2017, Parlamentul a adoptat o lege prin care Judecătoria Ungheni a trecut în circumscripția Curții de Apel Chișinău. Legea a intrat în vigoare la **12 ianuarie 2018**. Până la modificări, instanța s-a aflat în circumscripția Curții de Apel Bălți. Modificarea respectivă a fost operată prin completarea în [lectura a doua a unui proiect care inițial nu se referea în genere la schimbarea competențelor teritoriale a curților de apel](#). Potrivit portalului [BizLaw](#), președintele Consiliului Superior al Magistraturii, Victor MICU, a declarat că modificarea a fost făcută pentru că

„este mai aproape”. Competența teritorială a Curții de Apel Chișinău a fost lărgită, chiar dacă această instanță examinează cel mai mare număr de dosare dintre curțile de apel, iar experții au recomandat reducerea competenței teritoriale a acestei instanțe și lărgirea competenței teritoriale a celorlalte curți de apel.

În perioada **12-14 februarie 2018**, CRJM, în colaborare cu [Expert-Forum România](#), au continuat proiectarea documentarelor olandeze „Privind în suflet – despre profesia de judecător”

(„Kijken in de ziel”) bazate pe interviuri cu 12 judecători olandezi despre ce înseamnă să fii judecător. Filmele au fost proiectate pentru studenții de la [Universitatea de Stat „Alec Russo”](#) din Bălți, [Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu”](#) din Cahul și [Academia de Studii Economice a Moldovei](#). Filmele au fost urmate de discuții informale dintre participanți și experți cu privire la dilemele profesionale ale magistraților, doza de subiectivism din deciziile judecătorești și chestiunile tehnice legate de procedurile judiciare.

La **15 februarie 2018**, Parlamentul a [aprobat un proiect privind modificarea Codului de procedură civilă](#). Modificările vizează simplificarea procedurii de examinare a cauzelor civile. *Inter alia*, proiectul introduce procedura scrisă de judecare a cauzelor cu valoare de până la 10 salarii medii pe economie (aproximativ MDL 50,000 în prezent), detaliază procedura de pregătire a cauzei pentru examinare (fond și apel), clarifică regulile de prezentare a probelor și de citare a participanților, precum și introduce posibilitatea depunerii actelor procesuale în format electronic (sistemul e-dosar). Obiectivul noilor modificări este reducerea duratei proceselor de judecată și eficientizarea procedurilor judiciare civile. În prezent, chiar dacă durata examinării unei cauze este acceptabilă per ansamblu, amânările frecvente ale ședințelor de judecată și remiterea cauzelor la rejudecare prelungesc examinarea cauzelor simple și duc la examinarea superficială a cauzelor complexe. Modificările au intrat în vigoare la 1 iunie 2018.

La **19 martie 2018**, doamna Victoria IFTODI a fost numită ministru al Justiției. Anterior, dna Iftodi a exercitat funcția de ambasador, fost membru al Consiliului Autorității Naționale de Integritate și judecător al Curții Constituționale. În perioada 2004 – 2006, doamna Iftodi a mai exercitat funcția de ministru al Justiției în timpul guvernării partidului comunist. Doamna Iftodi este primul ministru al cabinetului de miniștri FILIP numită în funcție de către Președintele țării benevol, fără intervenția Parlamentului prin procedura de [suspendare temporară a Președintelui din funcție, cum a fost în cazul numirii ultimilor miniștri](#).

La **20 martie 2018**, [în cadrul ședinței Consiliului Superior al Magistraturii](#) a fost acceptat demersul Programului USAID pentru Justiție Transparentă, pentru desemnarea, în perioada 21 martie - 13 aprilie 2018, Judecătoriei Bălți și Curții de Apel Bălți drept instanțe-pilot, în vederea implementării noilor funcționalități ale [Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor \(PIGD\)](#).

Al doilea an consecutiv, în perioada ianuarie-aprilie, CRJM desfășoară campania de informare privind mecanismul 2%. În 2018, CRJM a elaborat un șir de [tutoriale](#) dedicate campaniei de comunicare 2%, [un ghid practic](#) despre cum să desfășori eficient o campanie 2% și [un poster](#) ce explică cum se completează corect declarația cu privire la impozitul pe venit pentru a direcționa 2%. [Ministerul Justiției](#) și [Serviciul Fiscal de Stat](#) au ales să plaseze un banner dedicat mecanismul 2% pe site-urile lor oficiale, facilitând accesul la informația despre mecanism. De asemenea, CRJM a organizat [două ateliere de instruire](#) despre mecanismul 2% pentru 40 de reprezentanți ai organizațiilor non-guvernamentale.

Acest buletin este posibil datorită ajutorului generos al poporului american, oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

DESPRE CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Nadejda HRIPTIEVSCHI
Ion GUZUN
Sorina MACRINICI
Ilie CHIRTOACĂ
Daniel GOINIC
Dumitru AMBROCI
Olga BURUCENCO
Aurelia CELAC
Natalia ȘEREMET
Mihaela CIBOTARU

DATE DE CONTACT

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Str. A. Șciusev 33, MD-2001
Chișinău, Republica Moldova
 +37322843601
 +37322843602
 contact@crjm.org
 www.crjm.org
 [CRJM.org](https://www.facebook.com/CRJM.org)
 [CRJMDolova](https://twitter.com/CRJMDolova)
 CRJM

